

Lidové noviny a T. G. M.

Ve vzpomínkách se vracím do kalného a smutného podzimu 1937, kdy zemřel zakladatel našeho státu. V sobotu ráno 18. září, ještě za tmy, přicházejí ke Hradu ti, kteří se chtějí Masarykovi poklonit. Přivstali si, aby byli mezi prvními. Jenomže pak zjišťují, že musí kráčet protisměrem, a to skoro dva kilometry nazpátek. Přicházejí poutníci ze všech koutů republiky. Než postoupí zástup těch posledních vandrovníků ke katafalku, uplyne devět až deset hodin. Nikdo nereptá, nikdo nepředbíhá, lid velí sám sobě.

Také samotný pohřeb (v úterý 21. září) byl úchvatnou manifestací pro Masarykův stát a Masarykovu demokracii. Byla to událost v českých dějinách zcela výjimečná. Snad všichni obyvatelé z celé republiky se chtěli se svým milovaným prezidentem rozloučit. Každý vlak vyklopil každou hodinu další tisícovky lidí. Nejezděte už do Prahy, rozčileně volal rozhlas a žadonili organizátoři, když seznali, že takové množství lidstva nelze ukočírovat.

Pamatuji tu dobu; bylo mi tehdy už seriózních 12 let a pociťoval jsem, jako všichni ostatní, nefalšovaný žal. Nikdo náš smutek neorganizoval, to vím. A tak, když jsem nedávno četl v Lidových novinách (26. srpna 2010) ukázkou z díla (prý) významného katolického publicisty Ladislava Jehličky (1916-1996), bylo mi opět velmi smutno. Už první slova prvního odstavce jsou totiž hluboce urážlivá, protože naveskrz nepravdivá. Tvrdí se v nich tento nesmysl:

Masaryk nám byl protivný jako činže. V tom jsme se dojemně shodovali s naprostou většinou českého národa, kterému až do 28. října 1918 byl profesor Masaryk – až na nepatrný houfek jeho stoupenců – taktéž protivný jako činže.

Kdyby byl protivný jako činže, pak by se tato všeobecná averze „naprosté většiny českého národa“ vůči Masarykovi musela projevit i při jeho pohřbu. Ale projevil se úkazy, které jsou v příkrém rozporu s tvrzením „významného katolického publicisty“. Postavme citát proti citátu. Proti Ladislavu Jehličkovi položme slova Ferdinanda Peroutky, otištěná den po pohřbu TGM. I v nich se totiž hovoří o citu a lásce:

Široký průměr našeho lidu předvedl naprosto nadprůměrné divadlo „přilnavosti lásky“, již v takové vroucnosti snad politici odborníci ani nejsou schopni. Byla to nepochybně také politická událost nebo aspoň vysvětlení k mnohým politickým událostem. Tento nával lidu ukázal konečně, proč protimasarykovské směry nemohly nabýt převahy a proč zůstávaly vždy jen postranním spiknutím, vzbouřením několika vůdců: lid byl při Masarykovi. Bylo možno zosnovat nějakou intriku v parlamentě nebo ve vládě, bylo možno získat nějakého redaktora, aby hanebně psal; ale na té národní zemi, kterou tvoří duše lidu, stál Masaryk pevně... I když zemřel, tyto zástupy, které jsme viděli, ještě dlouho povede Masaryk. I když zemřel, ony neuznávají žádného většího vůdce nad sebou.

Od vynálezu knihtisku i od nejvzácnějšího daru, který se nazývá svoboda tisku a jímž je obdařen občan demokratického státu, platí, že každý může

publikovat svůj názor. Sporný i nesporný, bláhový i blahodárný. Papír totiž snese všechno a bez odporu otiskne všelijaká mínění. Třeba i tato další slova Ladislava Jehličky:

Masaryk byl čím dál víc obklopován byzantinismem, kterému kromě známého vrtichvostství českého národa hověla zejména Masarykova dcera Alice a který vposled oddálil od Masaryka i autora Hovorů Karla Čapka. Dokladů by bylo ne tisíce, ale statisíce.

Ano, prosím. Tak si to i představujeme. Že totiž významný publicista Jehlička předloží místo nezuživých slov jadrné doklady. Což mu nebude jistě činit potíže, když těch usvědčujících dokladů je (jak říká) nejen ubohých sto nebo směšných tisíc, nýbrž rovnou statisíce. Sem tedy na stůl aspoň s jedním z nich! Například by nás velmi zajímalo, kdy a jak a proč se Čapek *vposled oddálil* od Masaryka.

K tomu osobní poznámka. V mnoha nedávných měsících jsem se zaobíral důkladným studiem vztahů mezi Masarykem a Čapkem. Prostudoval jsem všechno, úplně všechno, co kdy KČ o TGM napsal, též vzájemnou korespondenci, ale nikde jsem nenarazil na něco, co by jen slůvkem nebo citoslovcem naznačovalo nějaké to *oddálení*. Škoda že pan Jehlička, autor knihy Křik Koruny svatováclavské, není mezi živými a svá tvrzení už nemůže podpořit průkaznými fakty. Ale jeho kniha, která nám chce představit Masaryka bez svatozáře, legend a mýtů, v listopadu vychází. A v ní se tedy dočítáme, že *výplody, z nichž některé prohlašovaly Masaryka za mladšího bratra Ježíše Krista (doklad nesmírně české žvanivosti a neúcty k míře), jsme byli doslova zavalováni, není divu, že se nám z toho dělalo zle. Kdo nezažil toto ovzduší, sotva si může představit, proč také reakce odpůrců Masarykových byla tak ostrá.*

Masaryk takové ovzduší zažil a zvykl si na ostrá (ba nejostřejší) slova (i nadávky) svých odpůrců – za monarchie, za války, za republiky. Mnohá z těch ostrých (i hanebných) slov si pamatuju. A co má být? Ale to má přece být, že kritické, jakož i nejrůznější doklady české žvanivosti k demokracii patří a všechny dohromady jsou jejím zrcadlem. Škoda, že už nám nemůže autor Křiku Koruny svatováclavské prozradit, kdo z Masarykových přívrženců pronesl onen nehorázný výkřik o bratrské příbuznosti Ježíše Nazaretského s Tomášem Garriguem. Že by byl i někdo z protimasarykovského tábora postižen *žvanivostí*? Velmi se nám zdá, že byl.

Není to tak dávno, kdy nás Petr Zídek, redaktor Orientace, přílohy Lidových novin, poučoval o naprosté bezvýznamnosti – politické, vědecké, státnické, literární – Masarykovy celoživotní činnosti. Mění se orientace redaktorů i orientace časopisů. Například bratři Čapkové odešli v roce 1921 z redakce Národních listů do Lidových novin jen proto, že nesouhlasili s protimasarykovskou orientací Kramářovy národní demokracie.

A také Jaroslav Stránský, vydavatel a úvodníkář Lidových novin, i jejich redaktor Ferdinand Peroutka měli na osobnost a význam TGM v české historii naprosto jiný názor než pánové Jehlička a Zídek. Za protektorátních i

normalizačních časů Lidové noviny směly nějakou chvíli vycházet (i když pod dohledem svědomitých kolaborantů), ale vždy zanikly, protože sepětí tohoto časopisu s Masarykem a jeho demokracií pořád jaksi vzbuzovalo nežádoucí vzpomínky.

Ladislav Jehlička chtěl ve své publikaci představit Masaryka bez svatozáře. Dokonce připustil, že můžeme TGM zařadit mezi významné evropské státníky, ale vadí mu, *že byl zatím líčen jako jediný evropský státník a myslitel, jehož sláva hvězd se dotýká, věčně a od začátku milý u Boha i u lidí. Tato svatozář byla skrz naskrz lživá, s typickým českým patolízalstvím a typickou českou neschopností k míře a s neúctou k ní.*

Tak to se podívejme na ty čecháčkovské patolízaly, kteří obkroužili zakladatele svého státu boží auroou. Nu, usmějme se a ocitujme si výrok dvou nečeských „patolízalů“, dvou světoznámých anglických publicistů. Ten první se jmenoval H. G. Wells a v roce 1919 řekl: „Toho času je v Evropě jen jeden opravdu velký státník. Jmenuje se Masaryk.“ Autorem druhého výroku byl proslulý redaktor Timesů H. W. Steed, který v den Masarykových osmdesátých narozenin napsal: „Masarykův zahraniční zápas o národní osvobození byl epos. Ještě větší byla jeho pokojná práce doma jako budovatele a učitele procitlého národa. Na jeho výkon bude potomstvo hledět jako na div. On, stále mlád, patří dějinám a časům budoucím. Jeho vlastní příklad bude připomínkou a povzbuzením pokolením dosud nenarozeným. Masaryk dosáhl nesmrtelnosti za živa.“

Ale jak už to tak v životě bývá: některým pokolením byl a je T. G. Masaryk povzbuzením, jiní jednotlivci si osvojili jiný názor. Doufáme, že členové Masarykova demokratického hnutí a čtenáři našeho Času si vždy zavčas uvědomí, kdy je čas vystoupit na obranu TGM. Nejsme třeba jako oni, ale jedno máme jistě společné: Také my totiž chceme bořit nové mýty a legendy, které škodí pravdě a spravedlnosti.

VÍTĚZSLAV HOUŠKA